

JAARBOEK

VAN HET

EUROPEES

GENOOTSCHAP

VOOR

MUNT- EN

PENNINGKUNDE

20
19

INHOUDSTAFEL

<i>In memoriam</i> Juliaan Taelman	
Verantwoordelijken van het EGMP	I
Afdelingen van het EGMP	II
Verlag van de AV van het EGMP FV (25/V/2019)	VI
Recensies	209

Huguette TAYMANS	
Marcel Vandeplassche, een pionier in de veterinaire verloskunde	1
Hugo VANHOUDT	
De Gentse nobel 1582 met twee ineengeslagen handen onder een kroon	10
Eddy KERSENS	
Gutenberg en zijn drukpers op munten en medailles	40
Jeannine JACOBS-DE CONINCK	
Belgische Burgerwacht & Engelse <i>Riflemen</i>	71
Patrick PASMANS	
De prijspenningen van de Landsbond der Belgische Bakkersbazen	89
Luc VAN EECKHOUDT	
De 'Ten Langveld'-medaille 1882/1982/2017 te Hakendover	98
Rudy DILLEN	
Commagene – de muntslag van Antiochus I Theos herbekeken	104
Joris FREDERICKX	
Saint George op munten van Engeland en het Verenigd Koninkrijk	116
William VAN HEMELRYCK	
Functie en gebruik van sceatta's als munt van de getaxeerde handel	136
René WAERZEGGERS	
Een enigmatische Luikse denarius herontdekt	173
Fons VAN BAELEN	
De muntvondst van Vaalbeek	176
Hendrik VAN CAELENBERGHE	
Twee opmerkelijke kortes voor Filips II	197
Jan MOENS	
De gouden leeuw (<i>lion d'or</i>) 1790 van de Verenigd Belgische Staten	201

zegt Sellink. “Want wie heeft er ooit een draak gezien? En hoe ziet Sint-Joris eruit? Dat zijn uitdagingen voor de kunstenaars. Ze kunnen hun fantasie de vrije loop laten. Joris en de draak hebben door de eeuwen heen dan ook aardig wat veranderingen ondergaan.”^[1]

De tentoonstelling in het Musée des Arts Contemporains de la Fédération Wallonie-Bruxelles op het internet

De draak en Sint-Joris zijn immers twee ficties die het tegen elkaar opnemen in een strijd die nooit plaats heeft gevonden, waardoor men dit tafereel te allen tijde heeft kunnen uitbeelden op een manier die de gewone verwijzing naar een vertrouwd symbool overstijgt. Zo is dit motief zich kunnen blijven verspreiden en aanpassen en heeft het niet alleen een plaats in de christelijke ideeënwereld verworven, maar ook in de verschillende interpretaties die de kunstenaars en de mensen eraan geven.

De tentoonstelling ‘De Man, de Draak en de Dood. De Glorie van Sint-Joris’ brengt een selectie uit de talloze schilderijen, beeldhouwwerken, tekeningen, boekverluchtingen... waarop de heilige op een of andere manier wordt afgebeeld. De tentoonstelling belicht de wijze waarop onze tijdgenoten Sint-Joris en de draak beschouwen als een smeltkroes van de verschillende gevechten die de mens levert, niet alleen tegen vijandige krachten maar ook – en misschien vooral – tegen zichzelf op weg naar zijn lotsbestemming.

De verering van Sint-Joris verspreidde zich over de hele christelijke wereld, en hij werd het embleem van diverse landen en streken in Europa zoals Engeland (Saint George), Portugal, Catalonië en Aragón (San Jordi). De polysemantische figuur van Sint-Joris werd ook de patroonheilige van gilden (ridders, wapensmeden, zadelmakers, landlieden,...), van allerhande ordes en van honderden Europese steden die zich onder zijn bescherming plaatsten. Dit mondde niet alleen uit in de aanwezigheid van talloze voorstellingen van de heilige in de grootste Europese kunstcollecties, maar ook in de vele verwijzingen in volkstradities die ook vandaag nog een immaterieel erfgoed vormen dat we op deze tentoonstelling graag belichten.

Bij enkele hedendaagse kunstenaars werden specifieke werken besteld die bewijzen dat deze mythe ook nu nog haar volle betekenis behoudt, onder hen Giuseppe Penone, Angel Vergara Santiago, David Claerbout en Luc Tuymans.^[2]

---

^[1] Krantenartikel in DeMorgen van 21 oktober 2015

^[2] Musée des Arts Contemporains de la Fédération Wallonie-Bruxelles : <http://www.macs.be/nl/8/63/>

Sint-Joris in de kunst, inspiratiebron voor zijn afbeelding op Engelse munten?

Albrecht Dürer (1471-1528) Renaissance
Sankt Georg (ca. 1505)

Fra Bartolommeo (1472-1517)
Renaissance Studie voor San
Giorgio te paard

Tintoretto (1518-1594) Maniërisme-
renaissance San
Giorgio en de
draak, ca. 1555

Willem Vrelant
(illuminator); ± 1460
Getijdenboek, Zuidelijke
Nederlanden
Koninklijke Bibliotheek,
Den Haag

Tilman Riemenschneider
(±1460-1531)
Der heilige Georg im
Kampf mit dem Drachen,
ca. 1490/1495

Rafaël (1483-1520)
Italiaanse renaissance
San Giorgio en de draak

Sint-Joris (met de draak) als patroonheilige

Sint-Joris is de patroon van Moskou, Engeland, Catalonië, Georgië, Amersfoort, Ridderkerk, Terborg, de scouting, boeren, mijnwerkers, kuipers, zadelmakers, toeristen, ziekenhuizen, soldaten, militairen, gevangenen, ruiters, vee en strijd in

elke vorm. Sint-Joris is eveneens patroon tegen oorlogsgevaar, bekoringen, koorts en pest. Verder is Sint-Joris patroon voor het weer en ook is hij helper in nood.^[3]

Sint-Joris in stadswapen Moskou

Gemeente Terborg, Gelderland (NL)

Sint-Joris-Weert (BE)

Het wapen van Georgië sinds 2004

Sint-Joris

Georgius (Sint-Joris), heilige, uit de 3de eeuw en beroemd krijgsman, volgens een oude overlevering afkomstig uit Cappadocië, is waarschijnlijk onder Diocletianus voor het geloof gestorven.

Gevierd als τροπαιόφορος, d.i. drager der overwinningstrofee, werd deze oosterse martelaar reeds vroeg te Rome vereerd, waar de oude kerk San Giorgio in Velabro nog steeds aan hem is gewijd.

Doordat in de 9de eeuw of nog vroeger relikwieën van de H. Georgius naar Duitse streken kwamen, was ook hier reeds vóór de Kruistochten zijn cultus verspreid. Sinds koning Richard Leeuwenhart was hij patroon van de kruisvaarders, doch ook de boeren vereerden deze ridder-martelaar, misschien wel wegens zijn naam (γεωργός = landman) en lieten te zijner ere hun paarden zegenen.^[4]

Sint-Joris een legende – Wat vertelt de Winkler Prins encyclopedie?

De middeleeuwse sage, volgens welke Sint-Joris een draak gedood heeft, waaraan kinderen werden ten offer gebracht en daarna ook zijn vaderland mocht bekeren, steunt op een nog oudere legende van de H. Theodorus^[5] en komt in vele oude heiligenverhalen in een of andere gewijzigde vorm terug.

^[3] [https://nl.wikipedia.org/wiki/Joris_\(heilige\)](https://nl.wikipedia.org/wiki/Joris_(heilige))

^[4] Winkler Prins Encyclopedie, negende deel FRI-GRI, 1950 – Amsterdam Elsevier Brussel, p. 383.

^[5] Zijn verhaal berust op een legende. Het enige dat we zeker weten is dat hij omwille van Christus de marteldood onderging. Reeds Sint-Gregorius van Nyssa († na 394) maakt melding van hem als martelaar. Hij wordt in de oosterse kerk tezamen met Georgius (Sint-Joris) en Demetrius van Thessalonica vereerd als één van de drie soldatenheiligen. Net als bij Sint-Joris wordt ook van hem verteld, dat hij na een heldhaftige strijd een vervaarlijke draak of krokodil (symbolen van het kwaad) heeft verslagen.
<http://heiligen.net/heiligen/11/09/11-09-0306-theodorus.php>

Die sage is er oorzaak van dat de ridders, die tegen vijanden (verzinnebeeld door de draak) van het Christendom vochten, hem als schutsheilige verkozen en zich lieten inlijven in militaire orden, naar hem genoemd.

Sint-Joris is ook de patroon van de padvindders.^[6]

Wat vertelt Wikipedia?

Sint-Joris stamde volgens de legende uit een christelijke familie en werd geboren aan het eind van de 3de eeuw. Zijn vader kwam uit Cappadocië, zijn moeder uit Palestina. Eenmaal volwassen werd Joris, net als zijn vader, militair en hij bracht het tot officier in het leger van Diocletianus. Toen deze een decreet uitvaardigde waarin de vervolging van christenen werd bevolen, weigerde Joris aan de vervolging deel te nemen. Hij verklaarde hierop zelf christen te zijn. Hierop liet Diocletianus hem vermoorden.

*Het graf van St.-Joris,
Lod, Israël*

Sint-Joris wordt traditioneel afgebeeld met een draak die hij volgens de overlevering zou hebben gedood. De draak staat hierbij symbool voor het heidendom. Het verslaan van de draak symboliseert de bekering van een heidens land of stad tot het christendom. De stad werd namelijk door de draak getiranniseerd. Elke dag verslond hij twee schapen, die hem geofferd werden, opdat hij zich rustig zou houden. Toen de laatste schapen op deze manier verdwenen waren, eiste de draak mensenoffers. Hierbij viel het lot ook op de dochter van de koning. Sint-Joris kwam dit echter door de draak aan te vallen met een lans. Hierbij verwondde hij het gedrocht.

Joris beloofde het volk dat hij het ondieer zou doden mits de bevolking zich door hem zou laten dopen. Toen koning en volk akkoord gingen, doodde hij de draak en vervolgens lieten 15.000 mensen zich die dag dopen.

Door zijn populariteit in het Oosten en Westen blijft de naamdag van Joris op 23 april op de Romeinse kalender gehandhaafd. 23 april is dan ook Sint-Jorisdag. Rond deze datum houdt het Sint-Jorisgilde dan ook haar jaarlijkse optrekdag.^[7]

^[6] Winkler Prins Encyclopedie, negende deel FRI-GRI, 1950 – Amsterdam Elsevier Brussel, p. 383

^[7] [https://nl.wikipedia.org/wiki/Joris_\(heilige\)](https://nl.wikipedia.org/wiki/Joris_(heilige))

Hoe Saint George de patroonheilige van Engeland werd

In een wat vrije vertaling uit het Engels volgt nu in een versie van een artikel van Ben Johnson^[8] over Saint George, de patroonheilige van Engeland.^[9]

Ieder land heeft zijn eigen 'patroonheilige' die in tijden van groot gevaar wordt aanroepen om het land van zijn vijanden te helpen redden. Saint David is de patroonheilige van Wales, Saint Andrew van Schotland en Saint Patrick van Ierland, terwijl Saint George de beschermheilige van Engeland is.

Maar wie was Saint George en wat maakte hem tot patroonheilige van Engeland?

Over het leven van George is weinig bekend, maar er wordt verondersteld, dat hij een hooggeplaatste officier in het Romeinse leger was, die rond AD 303 omkwam.

Het lijkt erop dat de Romeinse keizer Diocletianus Saint George heeft gemarteld om hem zijn geloof in Christus te doen verloochenen. Maar ondanks een aantal van de meest verschrikkelijke martelingen, zelfs voor die tijd, toonde Saint George ongelooflijke moed en geloof. Uiteindelijk werd hij in de buurt van Lydda in Palestina onthoofd. Zijn hoofd werd later naar Rome meegenomen, waar het in een aan hem toegewijde kerk werd bijgezet.

Verhalen van zijn kracht en moed verspreidden zich al snel in heel Europa. Het meest bekende verhaal over Saint George is zijn strijd met een draak, maar het is hoogst onwaarschijnlijk, dat hij ooit een draak bekampte, en zelfs onwaarschijnlijker dat hij ooit Engeland bezocht. Toch was zijn naam er al in de 8ste eeuw bekend.

In de Middeleeuwen verzinnebeeldde de draak de duivel. Helaas zijn de vele legenden verbonden met Saint George fictief. Het doden van de draak werd hem voor het eerst in de 12de eeuw toegedicht.

Saint George, zo gaat het verhaal, doodde een draak op Dragon Hill in Uffington, Berkshire (graafschap in Engeland). Er wordt nog aan toegevoegd dat er geen gras groeit op de plaats waar het drakenbloed naar beneden sijpelde!

Waarschijnlijk hebben de kruisvaarders in de 12de eeuw voor het eerst zijn naam in een gevecht aangeroepen.

Koning Edward III maakte van hem de patroonheilige van Engeland, toen hij de Orde Van de Kousenband (The Most Noble Order of the Garter) stichtte, met in het embleem het Saint-Georgekruis uit het Engels wapen.

[8] Ben Johnson, research team Historic UK.

[9] Ben Johnson, History of England, St George Patron Saint of England.

Later werd tijdens de Slag bij Agincourt in Noord-Frankrijk de cultus van deze heilige door Henry V voortgezet.

Shakespeare zorgde ervoor dat niemand Saint George zou vergeten door koning Henry V vóór de veldslag de volgende beroemde woorden in de mond te leggen: "Cry God for Harry, England and Saint George!"

In Engeland wordt Saint George's Day op 23 april gevierd. Dan wordt ook zijn vlag uitgehangen.

Saint George op munten van Engeland en het Verenigd Koninkrijk

De graveurs-designers en hun ontwerp

Sinds tijdens de regering van Henry VIII (1509-1547) Saint George voor het eerst op een Engels muntstuk verscheen, zijn er nog zes graveurs-designers met de voorstelling van deze patroonheilige aan de slag geweest, met zowel een klassieke als een gestileerde uitwerking. Maar vooraleer een overzicht te geven, moeten we erop wijzen dat dit alleen zal slaan op de drakendoder Saint George. Ook een andere heilige, Sint-Michiel, wordt vaak voorgesteld in een gevecht met een draak, denken we maar aan de stad Brussel, en ook op Britse munten zoals de *gold angel*, ingevoerd in 1465 tijdens de regering van Edward IV (1461-1485), en ook geslagen door zijn opvolgers tot en met Charles I (1625-1649). Het hierna afgebeelde stuk werd geslagen onder Henry VIII (1509-1547).

Vz.: De aartsengel Sint-Michiel die de draak bevecht.

HENRICVS VIII DEI GRATIA REX ANGLIAE ET FRANCIAE = Henricus VIII Dei Gratia Rex Angliæ & Franciæ = Hendrik VIII bij de gratie Gods koning van Engeland en Frankrijk.

Vz.: Een Engels schip met het monogram **h** en een roos onder de hoofdmast. Op het dek het koninklijk wapenschild.

PER CRUCEM TVAM SALVAVIT NOS CHRISTE REDEMPTOR = per crucem tuam salve nos Christe Redemptor = door Uw kruis red ons, Christus, (onze) Verlosser.

Ø 29 mm – 5,12 g – 1← – (portcullis) voor London – geslagen tussen 1509 en 1526

1. De *George Noble* van Henry VIII – tweede emissie (1526-1544)^[10]

(Hoofd-)graveur: Henry Norris, 1519-1536 (?)^[11]

Muntteken: een roosje ☼ op zowel voor- als keerzijde (in gebruik van november 1526 tot 1529)

Vz.: Een schip met op de mast een grote Tudor-roos. Daarboven een **h** en een **k**, resp. voor Henry VIII en Katharina van Aragon.

☼ **HENRICVS DEI GRATIA REX ANGLIAE ET FRANCIAE DOMINVS HIBERNIAE** = Henricus Dei Gratia Rex Angliæ & Franciæ Dominus Hiberniæ = Hendrik bij de gratie Gods koning van Engeland en Frankrijk, heer van Ierland.

Vz.: Centraal Saint George in volle wapenuitrusting die met een lange lans de draak doodt.

☼ **TALI DICATA SIGO MENS FLUCTVARI NEQVIT** = Tali dicata signo mens fluctuari nequit = Door zo een teken toegewijd kan de geest niet weigeren.

2. Benedetto Pistrucci^[12]

De afbeelding van Saint George met de draak naar een ontwerp van Benedetto Pistrucci's verscheen voor het eerst op de gouden *sovereign* in 1817 (George III – 1760-1820). Het ontwerp was speciaal bedoeld om dit goudstuk duidelijk te

^[10] Coins of England & The United Kingdom, Pre-decimal issues, Standard Catalogue of British Coins, Spink 2018.

^[11] https://en.wikipedia.org/wiki/Chief_Engraver_of_the_Royal_Mint

^[12] www.royalmintmuseum.org.uk/history/people/artists/benedetto-pistrucci/index.html

onderscheiden. Het was Pistrucci zelf die Saint George en de draak als thema voorstelde. Bij dit eerste ontwerp heeft Saint George nog een gebroken speer in zijn rechterhand. Het devies van de Orde van de Kousenband *Honi soit qui mal y pense*, wat 'kwaad voor hem die er kwaad over denkt' betekent, staat rond het ontwerp. Pistrucci's ontwerp beleefde in 2017 zijn 200ste verjaardag op een soevereign en zijn deelmunten^[13], zij het met kleine wijzigingen t.o.v. het oorspronkelijk ontwerp. Vanaf 1818 werd Pistrucci's ontwerp ook gebruikt op de zilveren *crown*, zij het dat Saint George daarop een kort zwaard (*ascalon*) hanteert.

De samenwerking van Benedetto Pistrucci met de *Royal Mint* begon kort na de Slag bij Waterloo in 1815. Hij was waarschijnlijk de meest wispelturige en temperamentvolle graveur die ooit voor de *Royal Mint* werkte. Pistrucci was in 1783 in Rome geboren, en had als edelsteengraveur een meer dan behoorlijke reputatie opgebouwd. Hij was tijdens de laatste dagen van het regime van Napoleon in Frankrijk geweest, en werd nadien uitgenodigd door William Wellesley-Pole, de *master* van de *Royal Mint*, om naar Engeland te komen. Diens initialen **WWP** staan op de soevereigns die werden geslagen conform het oorspronkelijk ontwerp (*zie infra*).

De afbeelding rechts is van de hand van medailleur, graveur, edelsteen- en stempeisnijder Carl Friedrich Voigt (1800-1870), die een tijdje met Pistrucci werkte.

Wijzigingen aan het basisontwerp van Benedetto Pistrucci

Pistrucci's *Saint George and the dragon* hebben, sinds ze voor het eerst in 1817 werden gebruikt, en dit al zeker tot in 2017, enkele wijzigingen ondergaan:

- a) Zowel bij de gouden *sovereign* als de zilveren *crown* werden vanaf 1821 het motto van de Orde van de Kousenband en de initialen **WWP** weggelaten, terwijl het jaartal verhuisde van de voor- naar de keerzijde.

- b) Bovendien werd in 1821 ook Pistrucci's ontwerp van Saint George zichtbaar aangepast: de heilige en zijn paard zijn groter en meer gedetailleerd weergegeven, en de speer is nu ook op de *sovereign* vervangen door een zwaard.

[13] Gouden *sovereigns* (= £ 1) werden en worden nog steeds geslagen op een muntvoet van 934 1/2 pre-decimale pence voor een *troy ounce* (31,1035 g) goud met een gehalte van 22 karaat $\approx 917\%$. Een *sovereign* weegt dus 240/934,5 van een ounce, hetzij 7,988 g, en bevat 7,322 g zuiver goud; de stukken van £ 5, £ 2, £ 1/2 en £ 1/4 zijn daarmee proportioneel.

- c) Soms wordt de naam van de ontwerper **PISTRUCCI** onderaan voluit gegraveerd, en soms ontbreekt hij.
- d) Hetzelfde geldt voor de weergave van Pistrucci's initialen **B.P.**, die dan eens wel en dan weer niet te zien zijn.
- e) In 1893 werd op een gouden £ 5-stuk voor de eerste keer een smalle grondstrook onder het steigerende paard gebruikt. De breedte van deze strook varieert nadien van smal tot breder.

- f) Vanaf 1820 heeft de pluimhelm soms wel en soms geen lint (in het Engels aangeduid als *streamer*).

- g) Op enkele £ 5-stukken met op de voorzijde de beeldenaar van E II van zowel Arnold Machin, Raphael Maklouf als van Ian Rank-Broadley FRBS staat er een ©. Dit teken laat toe onderscheid te maken tussen niet-gecirculeerde munten en munten in proof-kwaliteit, en staat meestal links van het jaartal.

3. George V Silver Jubilee Crown 1935 (kz.)^[14]

Om het zilveren jubileum van George V te vieren sloeg de Royal Mint voor de eerste keer een zilveren herdenkingsmunt, met de waarde van een *crown*. De keerzijde toont Saint George te paard, een zwaard in de hand, hoog boven de draak uittorend. Bovenaan staan de waarde-aanduiding en het jaartal. Van dit

^[14] <https://jubileemint.co.uk/uk-coins/george-v-1935-silver-crown.html>

stuk werden er voor verzamelaars ook 25 ex. geslagen in goud en 2.500 ex. in *proof*-kwaliteit en in *sterling silver* (925‰; het zilvergehalte van de normale versie bedroeg slechts 500‰).

De moderne, gestileerde art-decostijl van de afbeelding kreeg van verzamelaars maar bitter weinig krediet, en de munt kreeg de bijnaam ‘*Rocking Horse Crown*’ = schommelpaard-crown.

Percy Metcalfe (1895-1970)^[15] was een Engelse kunstenaar-beeldhouwer en designer. Hij is vooral bekend vanwege zijn muntontwerpen, waaronder deze *Silver Jubilee Crown*, en zijn bijdrage aan de *Ashtead Pottery Collection*. Hij trok in 1910 naar de *Leeds School of Art* voor een algemene kunstvorming, Later bekwamde hij zich in het vormgeven en ontwerpen van objecten als kunstvorm aan het *Royal College of Art* in Londen.

4. Timothy Noad en zijn ‘Saint George and the dragon’

Zonder omschrift St George. Jaartal onder de vleugel van de draak.
Saint George met zwaard en schild.

Net zoals Percy Metcalfe dat in 1935 deed, gebruikt Timothy Noad voor zijn voorstelling van de draak bekampende Saint George een iets of wat gestileerde vormgeving.

Ook voor andere nominale waarden (£ 5, £ 2 en £ ½) werd dezelfde afbeelding gebruikt, telkens met het jaartal 2005, in goud en met op de vz. het hoofd van E II naar een design van Ian Rank-Broadley FRBS.

Tim Noad^{[16]-[17]} heeft meer dan dertig jaar gewerkt als professioneel kalligraaf, verluchter en heraldiekartiest. Sinds hij in 1986 afstudeerde aan de *Reigate School of Art* met een eerste-klasediploma, werkte hij voor het *HM College of Arms* in Londen, waar hij de titel *Herald Painter* (heraldische kunstenaar) en *Scrivener*

[15] https://ipfs.io/ipfs/QmXoypijzW3WknFiJnKLwHCnL72vedxjQkDDP1mXWo6uco/wiki/Percy_Metcalfe.html

[16] <https://www.timothynoad.com/about/>

[17] 2014 United Kingdom Annual Coin Set, 2014 for Collectors, Notes from the Designer Timothy Noad

(kalligraaf) draagt. Deze kunstenaar is bovendien een succesvolle en productieve ontwerper van munten en medailles voor de *Royal Mint*, waaronder munten van 1 pond, gouden soevereinen en de gouden en diamanten jubileum-medailles van de koningin.

5. ‘Saint George and the dragon’ van designer Paul Day

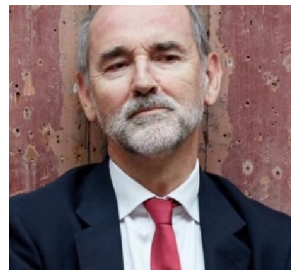

Zonder omschrift St George. Jaartal links. Saint George doodt de draak met een lans. De figuur van St George en de draak is duidelijk realistischer dan die van Timothy Noad.

Ook voor andere nominale waarden (£ 5, £ 2, £ ½ en £ ¼) werd deze voorstelling gebruikt, telkens met het jaartal 2012, in goud en met op de vz. het hoofd van E II naar een ontwerp van Ian Rank-Broadley FRBS.

Paul Day^[18] (geboren in 1967) is een Britse beeldhouwer. Zijn reliëfsculpturen in terracotta, hars en brons zijn in Europa wijd tentoongesteld en zijn werk staat bekend om zijn ongebruikelijke benadering van perspectief. Hij studeerde aan kunstacademies in het Verenigd Koninkrijk, in Colchester en Dartington, en voltooide zijn opleiding in Cheltenham in 1991. Hij woont nu in een dorp in de buurt van Dijon, Frankrijk, met zijn Franse vrouw, Catherine. Hun Anglo-Franse relatie is een expliciet en herhaald thema in zijn werken.

6. Het ontwerp van Christopher Le Brun

Five Pounds Ag en Cu-Ni 2015 (kz.)

^[18] <http://www.pauldaysculpture.com/about-the-artist/>

Zonder omschrift St George. Jaartal rechts boven paardenpoot. Saint George valt de draak aan met een lange lans. Vooral Saint George is op een erg realistische manier voorgesteld.

De voorzijde van deze munten toont het hoofd van koningin Elizabeth II naar een design van Ian Rank-Broadley FRBS.

Dit £ 5-stuk werk geslagen naar aanleiding van de tweede verjaardag van prins George Alexander Louis, de oudste zoon van Prins William en Kate Middleton, die op 22 juli 2013 in Londen is geboren. Als eerste kind van de Britse prins William is hij de derde in lijn voor de Britse troonopvolging.

Christopher Le Brun^[19] is een schilder, beeldhouwer en graficus. Geboren in Portsmouth (1951) en opgeleid aan de *Slade and Chelsea School of Art* in Londen. Het werk van Le Brun bevindt zich in tal van openbare collecties, waaronder het *British Museum* in Londen; *National Portrait Gallery*, Londen; *Victoria and Albert Museum*, Londen; Museum van Hedendaagse Kunst, Oslo; *Museum of Modern Art*, New York; *Metropolitan Museum of Art*, New York; *High Museum*, Atlanta, onder andere.

Hij werd in december 2011 verkozen tot voorzitter van de Koninklijke Academie. Hij is de 26ste voorzitter sinds Sir Joshua Reynolds, en de jongste die sinds Lord Leighton in 1878 is gekozen.

7. 'Saint George and the dragon' op Jody Clark's ontwerp ter ere van de *Prince of Cambridge*

Five Pounds Ag en Cu-Ni 2018 (kz.)

Zonder omschrift St George. Jaartal in afsnede. Saint George valt de draak met een lange lans aan. De voorstelling heeft veel weg van die van Christopher Le Brun in 2015.

De voorzijde van deze munten toont het hoofd van koningin Elizabeth II naar een design van Jody Clark.

^[19] <https://www.lissongallery.com/artists/christopher-le-brun>

Dit £ 5-stuk werk geslagen naar aanleiding van de vijfde verjaardag van prins George Alexander Louis, de oudste zoon van Prins William en Kate Middleton, die op 22 juli 2013 in Londen is geboren.

De man die het vijfde, definitieve portret^[20] van koningin Elizabeth II creëerde (zie de foto hierboven) en tevens de keerzijde van het £ 5-stuk dat links wordt besproken, is Jody Clark^[21], een werknemer van de Royal Mint.

In 1981 werd hij in het Lake District in Engeland geboren. Hij was amper 33 jaar oud, toen zijn ontwerp voor dit vijfde en definitieve portret van E II werd gekozen. Dit gebeurde na een competitie georganiseerd door het *Royal Mint Advisory Committee*. Dit comité nodigde hiervoor graveurs en designers van de eigen Royal Mint uit, alsook geïnteresseerde artiesten uit het publiek.

Geldbelegging, geschenk ...

Dat de gouden munten, die in het bestek van dit artikel aan bod komen, door de Royal Mint als belegging, Sovereign Gifts of als Birth Gifts worden verkocht, hoeft geen betoog. In proofslag of niet, in sets of gewoon als los stuk. Wie ook de graveur-designer van *Saint George and the dragon* moge zijn, deze stukken zijn puur commerciële producten.

---

^[20] *The new fifth definitive coinage portrait of The Queen*, zoals de Royal Mint het voorstelde? Dit belet niet dat James Butler alvast voor gouden munten met het jaartal 2016 een nieuw portret van E II ontwierp.

^[21] Royal Mint, *The Fifth Circulating Coinage Portrait, First Edition*, 'Her Majesty The Queen' by Jody Clark.

**Tabeloverzicht^[22] – De afbeeldingen van Saint George op munten
van Engeland en het Verenigd Koninkrijk**

Type	Metaal	Periode/ jaartal	Graveur/ontwerper Enkele specificaties
Henry VIII (1509-1547), muntatelier Tower of Londen (886-1805)			
Georgenoble	Au	z.j. (1526-1544)	Hoofdgraveur Henry Norris (?) Muntteken roos
½ Georgenoble		z.j. (1526-1544)	Hoofdgraveur Henry Norris (?) Muntteken roos, lis
George III (1760-1820), muntatelier Tower Hill (1805-1967)			
£ 1	Au	1817-1820	Graveur Benedetto Pistrucci Munt- en medailleslag Met omschrift <i>Honi soit qui mal y pense</i>
Crown	Ag	1818, 1819, 1819/8, 1820, 1821/19	Graveur Benedetto Pistrucci Muntslag Met omschrift <i>Honi soit qui mal y pense</i>
£ 5	Au	1820	Graveur Benedetto Pistrucci Muntslag
£ 2		1820	Zonder omschrift Alleen als <i>pattern</i>
George IV (1820-1830), muntatelier Tower Hill (1805-1967)			
£ 1	Au	1821-1825	Graveur Benedetto Pistrucci Muntslag
£ 2		1823	Jaartal in afsnede Zonder omschrift
Crown	Ag	1821, 1822	Graveur Benedetto Pistrucci (B.P.) Muntslag Zonder omschrift Jaartal in afsnede
Victoria (1837-1901), muntateliers Tower Hill (1805-1967), Melbourne Mint (M), Perth Mint (P) en Sydney Mint (S)			
£ 1 (Young head coinage, 1838-87)	Au	1871-1874, 1876, 1878-1880, 1880 8/7, 1884-1885, 1887, 1872M-1887M, 1871S-1876S, 1879S-1887S	Graveur Benedetto Pistrucci Muntslag Met gekartelde en effen rand Zonder omschrift Met en zonder (grotere of kleinere) B.P. Met een lange, een korte en een middelgrote paardenstaart
£ 5		1887, 1887S	Graveur Benedetto Pistrucci Muntslag
£ 2		1887, 1887S	Zonder omschrift Jaartal in afsnede Met en zonder B.P. in afsnede

[22] Op basis van *Coins of England & The United Kingdom, Pre-decimal issues, Standard Catalogue of British Coins*, Spink 2018 en *Coins of England & The United Kingdom, Decimal issues, Standard Catalogue of British Coins*, Spink 2018.

£ 1		1887-1892, 1887M-1893M, 1887S-1893S	Graveur Benedetto Pistrucci Medailleslag Zonder omschrift Jaartal in afsnede Verschillende paardenstaartlengten
£ 5		1893	Graveur Benedetto Pistrucci
£ 2		1893	Medailleslag
£ 1		1893, 1895-1896, 1898-1901, 1893M-1901M, 1899P-1901P, 1893S-1901S	Zonder omschrift Jaartal en B.P. in afsnede
£ ½		1893-1901, 1893M, 1896M, 1899M, 1900M, 1896P, 1899P, 1900P, 1893S, 1897S, 1900S	Graveur Benedetto Pistrucci Medailleslag Zonder omschrift Jaartal in afsnede Sommige zonder B.P.
<i>Crown</i>	Ag	1887-1892	Graveur Benedetto Pistrucci Medailleslag Zonder omschrift Jaartal (soms verschillende grootte) in afsnede
<i>Crown</i>		1893-1900	Graveur Benedetto Pistrucci Medailleslag Zonder omschrift Jaartal in afsnede
Edward VII (1901-1910), muntateliers Tower Hill (1805-1967), Melbourne Mint (M), Ottawa Mint (C), Perth Mint (P) en Sydney Mint (S)			
£ 5	Au	1902, 1902S	Graveur Benedetto Pistrucci
£ 2		1902, 1902S	Medailleslag
£ 1		1902-1910, 1908C-1910C, 1902M-1910M, 1902P-1910P, 1902S-1910S	Zonder omschrift Jaartal in afsnede
£ ½		1902-1910, 1906M-1909M, 1904, 1908P, 1909P, 1902S, 1903S, 1906S, 1908S, 1910S	Graveur Benedetto Pistrucci Medailleslag Zonder omschrift Jaartal in afsnede Tot en met 1904 zonder B.P. in afsnede, vanaf 1904 met B.P. in afsnede
<i>Crown</i>	Ag	1902	Graveur Benedetto Pistrucci Medailleslag Zonder omschrift Jaartal in afsnede
George V (1910-1936), muntateliers Tower Hill (1805-1967), Bombay Mint (I), Melbourne Mint (M), Ottawa Mint (C), Perth Mint (P), Pretoria Mint (SA) en Sydney Mint (S)			
£ 5	Au	1911	Graveur Benedetto Pistrucci
£ 2		1911	Medailleslag
£ 1		1911-1917, 1925, 1911C, 1913C, 1914C, 1916C-1919C, 1918I, 1911M-1926M, 1928M- 1931M, 1911P-1931P, 1911S- 1926S, 1923SA-1932SA	Zonder omschrift Jaartal in afsnede

£ ½		1911-1915, 1915M, 1911P, 1915P, 1918P, 1911S, 1912S, 1914S-1916S, 1923SA, 1925SA, 1926SA			
<i>Crown</i>	Ag	1935 (Silver Jubilee)	Designer Percy Metcalfe Medailleslag Waarde en jaartal boven St George		
Edward VIII (1936), muntatelier Tower Hill (1805-1967)					
£ 5	Au	1937 (pattern)	Graveur Benedetto Pistrucci Medailleslag Zonder omschrift Jaartal in afsnede		
George VI (1936-1952), muntatelier Tower Hill (1805-1967)					
£ 5	Au	1937	Graveur Benedetto Pistrucci Medailleslag Zonder omschrift Jaartal in afsnede		
£ 2		1937			
£ 1		1937			
£ ½		1937			
<i>Crown</i>	Cu-Ni	1951			
Elizabeth II (1952-...), muntatelier Tower Hill (1805-1967), Llantrisant (vanaf 1967), MMT C PAMP Mint New Delhi (I; enkel 2013-2014)					
£ 5	Au	1953	Graveur Benedetto Pistrucci Medailleslag Zonder omschrift Jaartal in afsnede Sommige jaartallen hebben een Ⓢ links van het jaartal		
£ 2		1953			
£ 1		1953, 1957-1959, 1962-1968			
£ ½		1953			
£ 5		1980-1982, 1984, 1984Ⓢ			
£ 2		1980, 1982, 1983, 1984Ⓢ			
£ 1		1974, 1976, 1978-1984			
£ ½		1980, 1982-1984			
£ 5		1985, 1985-1986Ⓢ, 1990- 1997, 1990Ⓢ-1997Ⓢ			
£ 5		1987Ⓢ, 1988Ⓢ			
£ 2		1985, 1987, 1988, 1990-1993, 1996			
£ 1		1985-1988, 1990-1997			
£ ½		1985-1988, 1990-1997			
£ 5		Cu-Ni Ag		2013	Graveur Benedetto Pistrucci Medailleslag Zonder omschrift Jaartal in afsnede
				2015	

£ 5	Au	1998-2001, 2003, 2004, 2006-2008	Graveur Benedetto Pistrucci Medailleslag Zonder omschrift Jaartal in afsnede
£ 5		1998 [Ⓢ] -2001 [Ⓢ]	Graveur Benedetto Pistrucci Medailleslag Zonder omschrift Jaartal in afsnede
£ 5		2009-2011, 2013, 2014	Graveur Benedetto Pistrucci Medailleslag Zonder omschrift Jaartal in afsnede Gebaseerd op de originele afbeelding van 1820 PISTRUCCI voluit in de afsnede Een bredere kancirkel
£ 5		2005	Designer Timothy Noad Medailleslag Zonder omschrift Jaartal onder de vleugel van de draak
£ 5		2012	Designer Paul Day Medailleslag Zonder omschrift Jaartal links
£ 2		1998, 2000, 2003, 2006-2008,	Graveur Benedetto Pistrucci Medailleslag Zonder omschrift Jaartal in afsnede
£ 2		2005	Designer Timothy Noad Medailleslag Zonder omschrift Jaartal onder de vleugel van de draak
£ 2		2012	Designer Paul Day Medailleslag Zonder omschrift Jaartal links
£ 2		2009-2011, 2013, 2014	Graveur Benedetto Pistrucci Medailleslag Zonder omschrift Jaartal in afsnede Gebaseerd op de originele afbeelding van 1817 meer gedetailleerde afbeelding van de draak
£ 20		Cu-Ni Ag	2013

£ 1	Au	1998-2001, 2003, 2004, 2006-2008	Graveur Benedetto Pistrucci Medailleslag Zonder omschrift Jaartal in afsnede
£ 1		2009-2011, 2013-2015, 2013I	Graveur Benedetto Pistrucci Medailleslag Zonder omschrift Jaartal in afsnede Gebaseerd op het originele ontwerp van 1817: de pluimhelm zonder lint
£ 1		2005	Designer Timothy Noad Medailleslag Zonder omschrift Jaartal onder de vleugel van de draak
£ 1		2012	Designer Paul Day Medailleslag Zonder omschrift Jaartal links
£ ½		1998-2001, 2003, 2004, 2006-2008	Graveur Benedetto Pistrucci Medailleslag Zonder omschrift Jaartal in afsnede
£ ½		2009-2011, 2013-2015, 2014I	Graveur Benedetto Pistrucci Medailleslag Zonder omschrift Jaartal in afsnede Gebaseerd op het originele ontwerp van 1893: smallere grondstrook, grotere afsnede, zonder B.P.
£ ½		2005	Designer Timothy Noad Medailleslag Zonder omschrift Jaartal onder de vleugel van de draak
£ ½		2012	Designer Paul Day Medailleslag Zonder omschrift Jaartal links
£ ¼		2009-2011, 2013-2015	Graveur Benedetto Pistrucci Medailleslag Zonder omschrift Jaartal in afsnede
£ ¼		2012	Designer Paul Day Medailleslag Zonder omschrift Jaartal links
£ 5		2015, 2016	Graveur Benedetto Pistrucci Medailleslag Zonder omschrift Jaartal in afsnede

£ 5		2017	Graveur Benedetto Pistrucci Medailleslag Met omschrift <i>Honi soit qui mal y pense</i>
£ 5	Cu-Ni Ag	2018	Graveur Jody Clark Medailleslag Zonder omschrift Jaartal in afsnede
£ 2	Au	2015	Graveur Benedetto Pistrucci Medailleslag Zonder omschrift Jaartal in afsnede
£ 2		2017	Graveur Benedetto Pistrucci Medailleslag Met omschrift <i>Honi soit qui mal y pense</i>
£ 1		2015-2017	Graveur Benedetto Pistrucci Medailleslag
£ ½		2015, 2016	Zonder omschrift Jaartal in afsnede
£ 1		2017	Graveur Benedetto Pistrucci Medailleslag
£ ½		2017	Met omschrift <i>Honi soit qui mal y pense</i> De sovereign 2017 bestaat ook met <i>Privy mark</i> op de kz., ook met een effen rand
£ ¼		2015	Graveur Benedetto Pistrucci Medailleslag Zonder omschrift Jaartal in afsnede
£ ¼		2017	Graveur Benedetto Pistrucci Medailleslag Met omschrift <i>Honi soit qui mal y pense</i>
£ 5		2016	Graveur Benedetto Pistrucci Medailleslag
£ 2		2016	Zonder omschrift
£ 1		2016	Jaartal in afsnede
£ ½		2016	
£ ¼		2016	

Nota: de muntletters C, I, M, P, S en SA bevinden zich in het midden van de grondstrook onder het paard.